

ОДЕСЬКІ ХРОНІКИ

Ірина Лобусова

королі
Молдаванки

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2025

Одеса, 1916 рік

РОЗДІЛ 1

«Золотий гусак» з Нижнього Новгорода.

Закінчення обіду в кафе Лібмана на Катерининській.

Привоз, або Особливий одеський світ.

Начинка в пиріжках

Скототорговець середньої руки з Нижнього Новгорода, з насолодою зіпершись ліктями на скатертину з парчі, сидів у кафе Лібмана на Катерининській вулиці. Сонце в полудень поливало розпеченими променями палеві стіни із золотистим орнаментом, кришталеві світильники, оббиті жовтуватим оксамитом дивани, білосніжні запони, паркетну підлогу. Торговець великої рогатої худоби мав милостивий настрій.

Після ранку на Одеській біржі йому дивом вдалося роздобути декількох племінних бугаїв зі знаменитого заводу в Аккерманському повіті, а потім він мав довгу бесіду

з директором банку, який пообіцяв йому всіляке сприяння в завершенні цієї угоди та в переведенні векселів у банк Петрограда. Власне, саме племінні бики й привели його до Одеси домовлятися із заводчиком, слава про якого гриміла на весь південь.

Угода задовольнила обидві сторони, і найближчим часом рогатих красенів мали завантажити в товарний вагон і доправити до Москви, а звідти вже особистим транспортом скототорговця до його рідної Нижньогородської губернії. З банком теж не виникло жодних проблем. Таким чином, жодна проблема не псувала сонячного, яскравого настрою приїжджого торговця, такого ж яскравого, як знамените одеське сонце, у промені якого, такі незвично теплі в порівнянні з прохолодним тьмяним світлом його рідного сонця, торговець закохався з перших хвилин перебування в цьому місті. Зрештою, щойно він з'явився в Одесі, його не залишало відчуття свята, п'яного, як ковток молодого, невтриманого вина, що відразу б'є в голову.

Це місто й саме було святом! Тут торговцю подобалося абсолютно все — починаючи з ранкових ділових зустрічей і закінчуючи вечірнім променадом ошатною, як панянка, Дерibasівською, що притягувала юрби лінивих гуляк. Одеса жила власним бурхливим життям, квітла всіма барвами, особливо в пору, коли засвічувалися нічні ліхтарі.

Скототорговець багато подорожував, але ніде так добре не почувався! Ошатна юрба, що заповнювала вулиці вечірнього міста й тераси літніх кафе, розточувала веселощі, немов п'янкий аромат парфумів, і цьому чарівному аромату не можна було не піддатися!

Здавалося, що тут ніхто не думає про справи. Усі вони вирішувалися легко, прудко й з якоюсь незрозумі-

лою, витонченою жвавiстю, зовсiм не схожою на важку тягучiсть тугодумних московських контор. Тут мiркували швидко, усе схоплювали на льоту, i той же директор банку, ледве торговець худобою заговорив про свою справу, проворно, майже блискавично, вiдразу запропонував найкращий варiант для його угоди, не забувши, зрозумiло, при цьому про власний iнтерес. Угода з векселями, яка заповдiяла скототорговцю багато неприємних хвилин, дорогою в потязi при обдумуваннi раптом перетворилася на легку й незначущу дрiбницю, чомусь нагадавши йому келих вишуканого французького шампанського, яким пригостив його директор банку пiсля укладання договору.

I дiйсно, Одеса була схожою на квітучий сад. Тут хотiлося насолоджуватися життям, вiдкинувши всi сумнi й серйознi думки, нi про що не розмірковуючи.

Вечiр першого одеського дня пiсля запаморочливого успiху в справах скототорговець провiв в одному з кафе-шантанiв на Миколаiвському бульварi. Він пив шампанське до пiзньої ночi, кидав дрiбнi монети циганам, удихаючи солонi краплi, що долiтали вiд близького моря.

Залишок ночi він провiв в одному з невеликих готелiв, щедро розкиданих по Дерibasiвськiй, у компанiї якоiсь темноволосої Iзольди. Вона повнiстю пiдкорила його своїм умiнням пити шампанське — не п'янюючи — i шаленим пiвденним темпераментом. Він сумнiвався, що її дiйсно звуть Iзольдою, але це не мало жодного значення. Шкiра її була вiдтiнку темного меду, i якi ж вогненнi чортики танцювали в її очах! А що вона витворяла в лiжку! Він, статечний батько чотирьох дiтей i член опiкунської ради мiсцевої гiмназiї, нiколи ранiше й не

підозрював про такі речі! Ізольда змусила його зовсім утратити голову. Тож ця ніч залишилася таким неймовірно яскравим спогадом, у порівнянні з яким тьмяніли всі інші пригоди...

Згадуючи пристрасну Ізольду, скототорговець пригубив терпке золотисте вино місцевого врожаю та залюбки відламав запечену скоринку хліба, поданого до обіду. Потім почав зацікавлено розглядати місцеву публіку.

Тут, схоже, збиралися люди з грошима. Онде зграйка ошатних панянок — вони такі красуні, що очей не відірвати! Але тут не можна втрачати голову, це не Ізольда з кафе-шантану — видно, що панянки пристойні. А он, за сусіднім столиком, явно багатий купець із дамою. Дама, схоже, не з благородних. Але манерам навчена. Потягують дороге шампанське, радіють життю, як і всі в цьому місті, наче немає тут і ніколи не було жодних проблем, та й війни не було.

Насолоджуючись сліпучо-красивим сонячним днем, торговець навіть не здогадувався про те, що саме він був предметом розмови двох офіціантів, які, як кажуть в Одесі, намагалися «виставити золотого гусака» — тобто отримати якомога більше чайових. «Золотим гусаком» при цьому був, зрозуміло, клієнт.

Повернувшись з перекуру, офіціант, який обслуговував торговця худобою, просто остовпів, коли побачив, що його спритний нахабний колега несе клієнтові вже другу пляшку вина. Опершись руками в боки, він голосно прокоментував:

— Грандіозний шухер!

Це означало не що інше, як відкритий початок бойових дій. І справді: як тільки нахабний офіціант схо-

вався в службовому приміщенні, перший уже чекав на нього там.

Розмова їхня була короткою, але колоритною:

— Хтось має тримати міне за фраєра?

— Ой, я тебе вмоляю! Це ж холоймес!

— Я тобі покажу холоймес! Твій холоймес, як у курки цицьки! От я зараз як дам тобі химіні кури, таки ти закриєш свій рот вухами!

— Та що ти хіпішуєш? Воно тобі треба? Та ти тільки подивися на нього — як босяк з Дюківського саду, — офіціант, що захищався, демонстративним жестом показав на шийну хусточку клієнта — дешеvu та просту, яка дуже відрізнялася від предметів гардеробу інших відвідувачів кафе.

Тут уперше потерпілий офіціант збагнув, що гусак, можливо, і не був таким уже золотим. Зрозумівши це, він підтримав жарт:

— Таки-так — натягнув труси з краваткою! Цей шмуцер буде тут за коня в пальті!

— Шоб ми так жили, як я на це сміявся!

Мир було відновлено, і два офіціанти, пригостивши один одного цигарками, стали в куточку та готові були й надалі обговорювати провінційного клієнта, як тут на них налетів помічник кухаря — дядько ще той!

— Шо ви тут стоїте? Вам тута осьде, чи не як?

— А шо, міне до вас лежати? — нахабно кинув один з офіціантів.

Помічник кухаря замахнувся на нього ополоником для супу:

— Ану бікіцер! Зараз ноги повисмикую й сірники повставляю!

— Ой, не бий мене, киця, лапою, а то я тобі дам шляпою! — не здавався офіціант.

— Закрий рота й зроби міне ніч до вечора! Шлимазл... — закипав помічник кухаря.

Та в цей момент у дверях з'явився керуючий цим кафе, і офіціанти, не змовляючись, щодуху кинулися обслуговувати клієнта, на ходу вирішивши поділити «гусака» порівну.

Але скототорговець був так занурений у свої приємні думки, що не звернув уваги, як біля його столика з'явилися одразу два офіціанти.

Перший тримав на срібній таці витончену порцелянову супницю, з-під кришки якої виривалася ароматна пара. Другий уже наливав суп.

Скототорговець аж пустив слину. Їжа тут справді була відмінною. Він відвідував це кафе другий день поспіль. У цьому південному місті розуміються на стравах. Чого тільки варті ці травички, які вони додають у суп! Бог їх знає, як вони називаються, але такий суп він спробував тільки тут.

Другий офіціант шанобливо підсунув тарілку. Скототорговець опустив ложку в золотисту рідину, на поверхні якої розпливалися ароматні маслянисті кола. У центрі цих кіл плавали його улюблені прянощі. Аромат був неймовірний! Ложка відразу вперлася в щось тверде. «І курятини тут не шкодують», — подумав скототорговець, поміщуючи суп.

Зробивши добрий ковток вина, він зачерпнув з дна тарілки твердий шматок курятини й підніс ложку до рота.

Ложка чомусь здалася йому неймовірно важкою. Скототорговець поглянув у ложку, і... золотистий суп миттю вихлюпнувся на стіл. У ложці, у самому центрі, залишив-

ся... людський палець. Справжнісінький людський палець у згустковій крові. В усіх подробицях можна було розглядіти жорсткі чорні волосинки на зморщеній пожовклій шкірі, плаский, неначе приплюснутий ніготь із застиглою синявою по його краях.

Кілька секунд скототорговець сидів нерухомо, утупившись у страшну знахідку. Нарешті рука його здригнулася, і палець випав із ложки прямо на парчеву скатертину. Перекинувшись, він залишився лежати посеред набивної тканиї троянди. А потім скототорговець закричав.

Крик торговця худобою все ще лунав у стінах кафе, коли перший офіціант зупинився посеред залу, здійснював руки догори й з невимовним виразом обличчя виголосив:

— Грандіозний шухер!..

У розпал дня центр Привозу був чимось схожий на рибний ринок Парижа — з тією лише різницею, що на Привозі завжди була більш жвава атмосфера, а в очі впадали яскравіші фарби. Гомін у торгових рядах стояв удень і вночі. Торговки рибою і квітами, овочами і фруктами, м'ясом і мануфактурою в строкатих яскравих хустках, зав'язаних навколо буйних голів, у пишних квітчастих спідницях, які нагадували одночасно знамениті циганські спідниці і модні шати співачок із кафе-шантанів, вели між собою живий, жвавий діалог на своїй, зрозумілій лише їм мові. Немов балакуча згряя строкатих птахів, вони були незмінною окрасою знаменитого ринку, додаючи яскравості й життя всьому, що потрапляло до їхнього кола.

Це був неповторний, власний світ, який живе за своїми, тільки йому зрозумілими законами, і відлуння цього світу як особливий флер витали над усім містом, зробив-

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1.	3
«Золотий гусак» із Нижнього Новгороду. Закінчення обіду в кафе Лібмана на Катерининській. Привоз, або Особливий одеський світ. Начинка в пиріжках	
РОЗДІЛ 2.	15
Володя Сосновський їде до Одеси. Літературна «велич», або «Вірші скаженого собаки». Нічний «п'яниця» біля огорожі Міськсаду. Перший труп	
РОЗДІЛ 3.	30
Таня. Минуле в одеському дворі й сьогодні на Молдаванці. Молдаванка: історія і реальність. Робота по-одеськи	
РОЗДІЛ 4.	43
Дерибасівська для дівчат із Молдаванки. Знайомство зі світом «королів». Хвороба бабусі. Гека з банди Кореня	
РОЗДІЛ 5.	64
Перший робочий день Володі Сосновського. Убивця на прізвисько Людожер. Страшна знахідка на Дворянській. Чоловік, який зник	
РОЗДІЛ 6.	85
Слід банди Кореня у вбивстві Когана. Вечір літературної богеми. Історія дружини художника Грановського. Гроші — сміття!	
РОЗДІЛ 7.	104
Висновок судового медика. Самотній Вовк Ілля Кодима. Випадкова зустріч. Вечір у сім'ї Грановських. Другий труп	

РОЗДІЛ 8	120
Розмови про вбивство на Балківській. Іда — героїня дня. Початок війни банд. Поранення Геки. Де його взяти, цього одного короля?	
РОЗДІЛ 9	140
Страшна знахідка біля аптеки Гаєвського й Поповського. Третій труп. Кінець прання! Снодійне лікаря Петровського	
РОЗДІЛ 10	162
Таня виходить на Дерibasівську. «Марусю, випиймо вина!». Страшне звинувачення. «Я готовий віддати за тебе своє життя»	
РОЗДІЛ 11	181
Класна дама й зникла гімназистка. Обіцянка Косого. Розмова Косого й Щоголя. Королева з Молдаванки	
РОЗДІЛ 12	198
Хутір біля Жевахової гори. «Я Міша. Будемо познайомитися». Кінець Сала. У Тані з'являється новий друг	
РОЗДІЛ 13	214
Лист із дому. Філософія старого слідчого Поліпіна. Поліція цікавиться хіпішницею з Дерibasівської. Володя зустрічає Таню	
РОЗДІЛ 14	228
Літературні розмови про війну. Плани старшого Сосновського. День народження графа Чарторийського. Сюрприз від Людожера. Облава на Молдаванці	
РОЗДІЛ 15	245
Помста Косого. Парочка біля готелю «Лондонський». Четвертий труп. Рішення Поліпіна	
РОЗДІЛ 16	260
Сумна розмова Тані з Гекою. У Геки знаходять візитівку вбитого банкіра. Арешт Геки. Зустріч Кореня і Японця в кафе «Фанконі»	

РОЗДІЛ 17.	278
Розмова Володі з дядьком. Анатомічний театр. Володя починає сумніватися. Допит Геки. Візит Тані до пані Татарської	
РОЗДІЛ 18.	296
У квартирі Геки Таня знаходить таємничу візитку. Японець відмовляється допомогти. План Тані	
РОЗДІЛ 19.	311
Вибух на Дерибасівській і загибель Бочарова. Розстріл Молдаванки. Зустріч Нового 1917 року. Мільйон цукрозаводчика Гепнера	
РОЗДІЛ 20.	323
Побачення в Тюремному замку. Розповідь Кореня про дитячий притулок. Око від пані Татарської. Клуб повішених	
РОЗДІЛ 21.	340
Вибух у ресторані. Чайна «Зелений дракон». Клуб для гравців, яким нудно жити. Дивна любов мальтійця	
РОЗДІЛ 22.	356
Екстрена нарада у Гіршфельда. Розмова біля суду про Одинокого Вовка. Вибух. Смерть Геки. Зречення імператора	
РОЗДІЛ 23.	371
Погром поліцейської дільниці й загибель Поліпіна. Володя більше не служить у поліції. Зустріч із директором притулку. Другий рівень гри	
РОЗДІЛ 24.	385
Вхід у катакомби. Таємна розмова. Лігво Людожера. Страшна правда	
РОЗДІЛ 25.	400
«Я не можу любити бандитку й злодійку». Смерть бабусі. Засніжене кладовище. Майбутній штурм в'язниці	